

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2012, Volume: 7, Number: 1, Article Number: 1C0481

NWSA-EDUCATION SCIENCES

Received: May 2011

Accepted: January 2012

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Mehmet Nuri Gömleksiz¹

Ayhan Koç²

Fırat University¹

Erzincan University²

nurigomleksiz@yahoo.com

ayhank24@gmail.com

Elazig-Turkey

BİLGİSAYAR KULLANIMI ÖĞRETİMİNDE AKRAN DEĞERLENDİRME

ÖZET

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının akran değerlendirmesi yapmalarını sağlamak ve bu değerlendirmeye ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırma Sınıf Öğretmenliği Programında öğrenim gören 62 öğrenci ile bilgisayar dersinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerden bilgisayar uygulamalarına yönelik proje çalışması yapmaları istenerek, çalışmalarını dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirmeleri sağlanmıştır. Değerlendirme, laboratuvar ortamında öğrencilerin gruplar halinde katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler bireysel olarak projelerini sunarken diğer öğrenciler akranlarının yaptığı çalışmayı internet ortamında hazırlanan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirmişlerdir. Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Öğrenciler akran değerlendirmenin eleştirel düşünmeyi, sorumluluk almayı ve objektif davranmayı sağladığını belirtmişlerdir. Sürecin, dersi daha zevkli hale getirdiği ve sınıfta öğrencilerin birbirleri ile kaynaşmayı sağladığı belirtilmiştir. Öğrenciler arasındaki yakın arkadaşlıklardan dolayı değerlendirme sürecinde duygusal ve yanlı davranılabildiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akran Değerlendirme, Sınıf Öğretmenliği, Bilgisayar Öğretimi, Öğretmen Adayı, Dereceli Puanlama Anahtarı

PEER ASSESSMENT IN TEACHING COMPUTER USAGE

ABSTRACT

The aim of this study is to have the students make peer assessment and determine their views about that method. The sample included 62 students enrolled at Classroom Teaching Program in Computer Course. The students were asked to make project work on computer practices and then they were asked to assess their project works using rubric. Assessment was realized in laboratory setting as groups. While students presented their projects individually, other students made peer assessment by using rubric developed in internet. The views were analyzed by using qualitative content analysis. They emphasized that peer assessment helped them think critically, take responsibility and led them behaving objectively. They indicated that peer assessment made classroom a joyful place to learn and caused socialization among students. As they built close friendship during assessment process, they could behave emotionally and act biased towards their friends.

Keywords: Peer Assessment, Classroom Teaching, Computer Teaching, Prospective Teacher, Rubric

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Eğitim alanında yaşanan köklü değişimler eğitimde öğrenci merkezlilik sürecini etkin kılmıştır. Bu süreçte öğrencinin hem öğrenme hem de değerlendirme sürecinde aktif olarak rol alması beklenmektedir. Öğretim ve değerlendirme sürecinde öğrenciyi merkeze alan öğretim yöntemleri öğrencilerin kendisi için gerekli olan temel bilgi ve becerileri yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlamaktadır. Geleneksel yöntemlerde öğrenci başarısı genellikle öğretim sürecinden ayrı ve daha çok ürüne bağlı olarak değerlendirilirken, yeni ölçme ve değerlendirme teknikleri öğrenciyi de değerlendirme sürecine katarak ölçme ve değerlendirmeyi geniş bir açıdan ele alıp, öğrenci performansını her yönüyle değerlendirebilmeyi mümkün kılmaktadır (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007; Kutlu, Doğan ve Karakaya, 2008; Çayırıcı, 2007).

Yeni öğretim yaklaşımlarında ölçme değerlendirme öğretim sürecinin tamamında yer alarak, eski yaklaşıma göre daha çok ölçme aracı ya da yönteminin bir arada kullanılmasını gerektirir (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007). Ölçme ve değerlendirme sürecinde kullanılan farklı yapıdaki bu yöntem ve araçlar öğrencilerin çok yönlü değerlendirilmelerine olanak tanıyarak, öğrencilerin yapmış olduğu çalışmalar ile beraber süreç içerisindeki performanslarının da dikkate alınmasını sağlamaktadır (Anıl ve Acar, 2008). Bu süreçte yapılan çalışmalar öğretmen tarafından değerlendirildiği gibi öğrencinin kendisi ve arkadaşları tarafından da değerlendirile bilmektedir (Bahar, 2008:96).

Öğrencileri değerlendirme sürecinin içerisine katan değerlendirme yöntemlerinden biri olan akran değerlendirme, öğretim süreci içerisinde öğrenci tarafından hazırlanan araştırma, ödev ve proje gibi çalışmaların kendi arkadaşları tarafından değerlendirilmesidir (Çepni, 2008:206; Alıcı, 2008:152; MEB,2005). Öğrenciler akran değerlendirme yaparken kendini kritik etme şansı bulur, arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmaları kendi çalışmaları ile kıyaslayarak ve alternatif bir bakış açısı kazanmaktadır. Aynı zamanda, öğrencilerin arkadaşları tarafından değerlendirilmesi ve geribildirim alması öğrencinin öğrenme sürecine de olumlu katkılar sağlamaktadır (Aldağ ve Gürpınar, 2007).

Eğitim süreci içerisinde aranılan unsurlardan biri öğrencilerin hem kendi çalışmaları hem de akranlarının çalışmaları hakkında bağımsız kararlar verebilme becerilerini geliştirmektir. Bu bağlamda akran değerlendirme sayesinde öğrenciler, arkadaşlarının çalışmalarına eleştirel gözle bakıp, bu çalışmaların niteliği hakkında çeşitli kararlara varma becerileri kazanmakta ve onlara öğrenme sorumluluğunu yükleyerek, onların topluluğun bir parçası oldukları inançlarını da desteklemektedir. (Temizkan, 2009; Alıcı, 2008:152). Akran değerlendirme farklı fikirlerin alındığı ortamlar sayesinde öğretmenlere de bir sonraki çalışmalarında yön verebilmektedir (Akıllı, 2007).

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Öğrenci, öğretmen ve değerlendirme sürecine olumlu katkılar sağlayan akran değerlendirmede öğrencilerin, akran çalışmalarını nesnel bir şekilde değerlendirmeleri önemlidir. Özellikle geleceğin öğretmenleri olan öğretmen adaylarının bu becerileri kazanmaları ve bu değerlendirme yöntemine karşı olumlu tutuma sahip olmaları, onların gelecekte bu değerlendirme yöntemlerini kullanmaları açısından etkili olacaktır. Bu bağlamda; araştırmada öğretmen adaylarının akran değerlendirmesi yapması sağlanmış ve bu değerlendirme yöntemi hakkındaki görüşleri ortaya konmak istenmiştir.

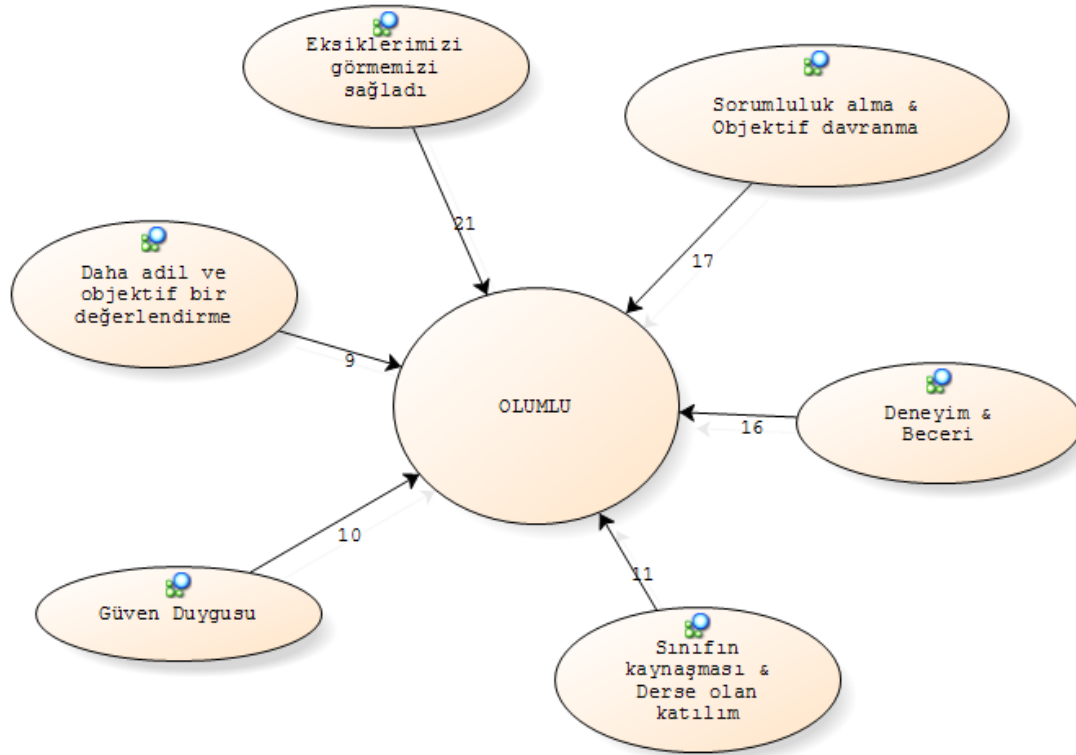
3. YÖNTEM (METHOD)

Araştırmanın çalışma grubunu Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf öğretmenliği Programında Bilgisayar dersine kayıtlı 62 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerden ders içerisinde yapılan ara sınav, final ve uygulama sınavlarına ek olarak, bilgisayar uygulamalarına yönelik proje çalışması yapmaları istenmiştir. Dönem sonunda öğrencilerden birbirlerinin hazırladıkları proje çalışmalarını öğretim elemanı tarafından hazırlanan dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirmeleri istenmiştir. Değerlendirme laboratuvar ortamında öğrencilerin gruplar halinde katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerden biri hazırlamış olduğu proje çalışmasını sunarken diğer öğrenciler akranlarının yaptığı çalışmayı internet ortamında hazırlanan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirmişlerdir.

Çalışma sonucunda öğrencilerden yapılan uygulama ile ilgili olumlu ya da olumsuz görüşlerini yazmaları istenmiştir. Öğrenci görüşlerinden elde edilen veriler nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği ile QSR Nvivo programı kullanılarak analiz edilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM (FINDINGS AND DISCUSSION)

Araştırmada elde edilen veriler olumlu ve olumsuz olmak üzere iki farklı kategoride incelenmiştir. Elde edilen sonuç QSR Nvivo 7.0 programı kullanılarak sıklık dereceleri ile model oluşturularak sunulmuştur. Öğrencilerin akran değerlendirme ile ilgili olumlu olarak belirttiği görüşler aşağıdaki şekilde gösterilmektedir.

Şekil 1. Akran değerlendirme ile ilgili olumlu görüşler
(Figure 1. Positive opinions about the peer review)

Şekil 1 incelendiğinde öğrencilerin olumlu olarak belirtmiş oldukları görüşler altı başlık altında toplanmıştır. Öğrencilerin süreç hakkında olumlu olarak en çok yükleme yaptıkları seçenek

"Eksiklerimizi görmemizi sağladı" dır. Akran değerlendirme sayesinde öğrenciler, arkadaşları ile kendi yapmış oldukları çalışmalar arasında kıyaslama yapma fırsatı bularak, kendilerinin ve/veya arkadaşlarının eksik yönlerini görmelerini sağlamıştır. Bu maddede öğrenciler araştırmının yürütüldüğü dersin yapısına bağlı kalarak özellikle "Powerpoint programında çok çeşitli sunular görerek, çok farklı çalışmalar yapabileceğimin farkına vardım." şeklinde görüş bildirmişlerdir.

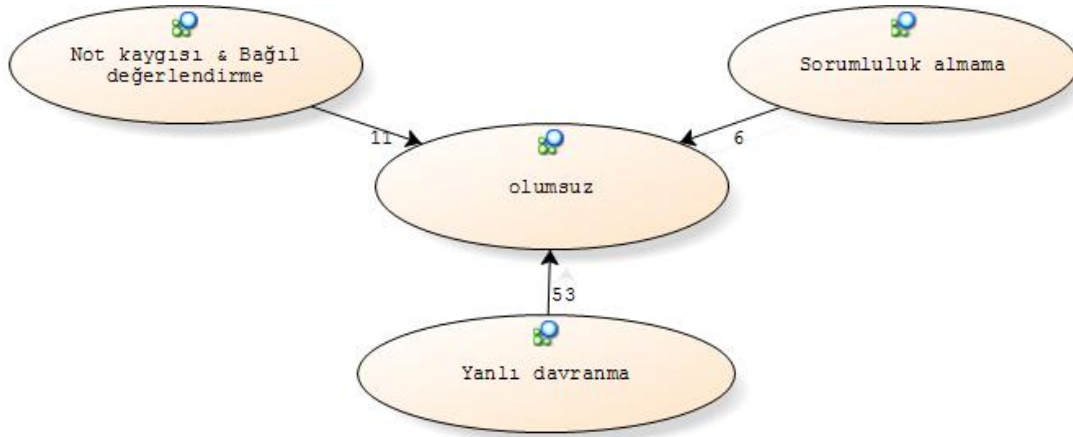
Araştırmaya katılan öğretmen adayları, akran değerlendirmenin kendilerini öğretmen yerine koymalarını sağlamış ve öğretmenlik mesleği ile ilgili deneyim ve beceri kazandırdığını belirtmişlerdir. Bu maddeye vurgu yapan öğrencilerden ikisi aynı zamanda "topluluk karşısında bilgisayar üzerinden sunum yapmanın da ayrı bir deneyim" olduğunu belirtmişlerdir. Geleceğin öğretmenleri olacaklarının bilincinde olan adaylar aynı zamanda akran değerlendirme sürecinin arkadaşlarının çalışmalarını değerlendirirken objektif olmaları, kendi öğrenme sorumluluklarını almaları ve sürecin kendilerini eleştirel düşünmeye yönlendirmesi konusunda faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum, Çakır ve Carlsen'in (2008) çeşitli üniversitelerde 341 öğrenci üzerinde gerçekleştirmiş oldukları "Elektronik İşbirlikçi Ortamda Çevresel Sorgulama ve Akran Değerlendirmesi" isimli çalışmalarında buldukları sonuçla paralellik göstermektedir.

Sınıf içerisinde çekingen olan, daha önce toplum karşısında konuşma bakımından eksik olan bireyler, akran değerlendirme sayesinde bu çekingenliklerini yendiklerini, gerek değerlendirme yapma konusunda gerekse yaptıkları çalışmalarını arkadaşlarına sunma konusunda kendilerinde güven duygusunun oluştuğunu belirtmişlerdir. yine bazı öğrenciler değerlendirme sürecine katılmalarını onlara değer verilmesi noktasında olumlu karşılamış ve derse karşı daha motive olduklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin üzerinde durduğu diğer bir madde ise; böyle bir çalışmanın sınıf içerisindeki iletişimi ve derse olan katılımı arttırdığıdır. Bu sayede öğrencilerin süreçte aktif olarak rol almaları ve aralarında bilgi alışverişinde bulunmaları kendilerine olumlu olarak yansımıştır. Akran değerlendirme öğrencilerin arkadaşlarını tanımalarına yardımcı olup, öğrencileri değerlendirme sürecine doğrudan katarak derse olan katılımı arttırmaktadır (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007).

Değerlendirme sürecinde değerlendirmenin sadece bir kişinin değil çoğunluğun görüşüne göre yapılmasının daha demokratik ve daha adil bir değerlendirme olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilere değerlendirme süreci sonrasında aldıkları notlarda geri bildirim sağlanmasının değerlendirmenin daha adil olması yönünde etki etmektedir. Bu hususta bir öğrenci "hazırlamış olduğum çalışma sadece sizin tarafınızdan değerlendirilmiş olsaydı ve ben zayıf not alsaydım bunun için sizi suçlayabilirdim ama böyle bir değerlendirmenin yapılması beni böyle bir düşünmeden uzak tuttu." şeklinde görüş belirtmiştir. Bu da öğrencilerin değerlendirme sürecine katılmalarının değerlendirmenin daha adil olduğu konusundaki düşüncelerini desteklemektedir (Struyven, Dochy ve Janssens, 2005).

Akran değerlendirme süreci ile ilgili öğrencilerin yukarıda bahsedilen olumlu görüşleri yanında süreç hakkında olumsuz olarak belirttiği görüşlerde bulunmaktadır. Öğrencilerin bu süreçle ilgili olumsuz olarak belirttikleri görüşler, Nvivo programında modellenerek sıklık dereceleri ile beraber Şekil 2 de verilmiştir.

Şekil 2. Akran değerlendirme ile ilgili olumsuz görüşler
(Figure 2. Negative opinions about the peer review)

Şekil 2 incelendiğinde öğrencilerin akran değerlendirme süreci ile ilgili belirttiği olumsuz görüşler üç ana başlıkta verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin hemen hemen tamamı, süreçte yakın arkadaşların birbirlerine yüksek not vermesinin değerlendirmenin sağlıklı olmasına sebep olabileceğini belirtmişlerdir. Süreçte her ne kadar dereceli puanlama anahtarı kullanılsa da öğrenciler arasındaki ikili ilişkiler onların değerlendirme aşamasında etkin rol oynamaktadır. Arkadaşlık ilişkileri iyi olan öğrenciler birbirlerine duygusal davranarak iyi notlar verirken, arası bozuk olan öğrenciler ise kötü notlar verebilmektedir.

Öğrencileri değerlendirme sürecinde olumsuz olarak etkileyen bir diğer görüş ise not kaygısıdır. Öğrenciler "yapılan değerlendirmenin dönem sonundaki başarı notuna etki etmesi endişesiyle, birbirlerine düşük not verebildiklerini" belirtmişlerdir. Özellikle bağıl değerlendirme gibi öğrencilerin aldıkları notların birbirlerinin başarı notunu etkileyen durumlarda kendi başarıları için diğer arkadaşlarına düşük not verme eğiliminde olmaktadır. Bu iki husus haricinde sürece olumsuz etki eden bir diğer görüş, az sayıda da olsa bir kaç öğrencinin süreçte sorumluluk almaması, arkadaşlarını değerlendirirken verilen kriterlere değil de gelişimi güzel değerlendirme yapmasıdır. Bu öğrencilerden bir kısmının sorumluluk almadığını göstermektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RE COMMENDATIOS)

Sınıf öğretmenliği programına kayıtlı 62 öğretmen adayı üzerinde yapılan bu araştırmada, öğrencilerin bilgisayar dersi kapsamında hazırlanmış oldukları çalışmaların değerlendirmesi aşamasında akran değerlendirme uygulaması yaptırılmış ve uygulama sonunda süreçle ilgili olumlu ve olumsuz görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar aşağıda özetlenmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerin süreç içerisinde aktif rol almaları ve kendilerine değer verilme duygusu onların derse karşı daha iyi motive olmaları yönünde olumlu görüş sağlamıştır. Öğrenciler akran değerlendirme sayesinde araştırmanın yürütüldüğü dersin yapısına bağlı olarak bilgisayar uygulamalarında farklı çalışmalarını görüp kendi eksik yönlerini tamamlama konusunda daha iyi öğrenmeler gerçekleştirildiklerini ileri sürmüşlerdir. Akran değerlendirme aynı zamanda öğrencilerin değerlendirmenin nasıl yapıldığına dair tecrübe

kazanıp, eleştirel düşünme, objektif davranabilme ve kendi öğrenme sorumluluklarını alma konusunda olumlu yönde tutum kazanmalarını sağlamıştır.

Öğrencilerin böyle bir süreci ilk kez yaşamaları, not kaygısı ve başıl değerlendirilmeden kaynaklanan rekabet duygusunun olması onların değerlendirme konusunda daha nesnel olabilmelerinin önüne düşüncesini öne sürmüşlerdir. Süreçle ilgili olumsuz görüş olarak elde edilen diğer bir sonuç ise bireylerin yakın arkadaşlarına değerlendirme kriterlerini dikkate almadan daha yüksek not vermeleridir.

Elde edilen sonuçlardan hareketle akran değerlendirmenin eğitim kurumlarında daha sık kullanılarak öğrencilerin öğretim ve değerlendirme sürecine daha fazla katılmaları sağlanmalı, sözü edilen olumsuzlukların önüne geçmek içinse öğrencilerin öğrenme sorumluluğu almaları ve yanlış davranmamaları konusunda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Bu olumsuzluğun önüne geçmek için araştırmada dereceli puanlama anahtarı kullanılsa da, akran değerlendirme ile beraber performans değerlendirme için önerilen diğer tekniklerde beraber kullanılması daha etkili olabilir.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma, 22-24 Eylül 2011 tarihleri arasında Elazığ'da düzenlenen "(ICITS-2011) 5. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu"nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Akıllı, M., (2007). Öz Değerlendirme ve Akran Değerlendirmesi Yöntemlerinin Öğretmen Eğitimine Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
2. Aldağ, H. ve Gürpınar, K., (2007). Üniversite Öğrencilerinin Sunu Becerilerini Etkileyen Faktörler. Akademik Bilişim Konferansı 31 Ocak - 2 Şubat 2007 . Kütahya.
3. Alıcı, D., (2008). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme - Öğrenci Performansının Değerlendirilmesinde Kullanılan Diğer Ölçme Araç ve Yöntemleri. Ed: Tekindal, S. Ankara: Pegem Akademi.
4. Anıl, D. ve Acar, M., (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:V, Sayı 2, ss:44-61.
5. Bahar, H.H., (2008). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme - Eğitimde Kullanılan Ölçme Araçları ve Özellikleri. Ed: G. BAŞOL. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
6. Bay, E., (2011). Öğretmen Adaylarının Akran Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:10, Sayı:2, ss:909-925.
7. Çakır, M. ve Carlsen, W.S., (2008). Elektronik İşbirlikçi Ortamında Çevresel Sorgulama ve Akran Değerlendirmesi. Eğitimde Kuram ve Uygulama. Cilt:4, Sayı:2, ss:267-281.
8. Çayırıcı, Ç., (2007). İlköğretim 7. Sınıfta web tabanlı Portfolyo uygulaması: Fen bilgisi ve sosyal bilgiler örnekleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
9. Çepni, S., (2008). Ölçme ve Değerlendirme - Performansların Değerlendirilmesi. Ed: E. Karip. Ankara: Pegem Akademi.
10. Gelbal, S. ve Kelecioğlu, H., (2007). Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Hakkındaki Yeterlilik Algıları ve Karşılaştıkları Sorunlar. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Yayın tarihi:2007, Sayı:33, ss:135-145.

11. Kutlu, Ö., Doğan, C. ve Karakaya, İ., (2008). Öğrenci Başarısının Belirlenmesi Performansa Dayalı Durum Belirleme. Ankara: Pegem Akademi.
12. MEB., (2005). İlköğretim Genel Müdürlüğü. http://iogm.meb.gov.tr/files/size_ozel/olcme_ve_degerlendirme.pdf (Erişim tarihi, 10.07.2011)
13. Ören, F.Ş. ve Tatar, N., (2007). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Alternatif Değerlendirme Yaklaşımlarına İlişkin Görüşleri-I. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi. Yayın Tarihi:2007, Sayı:22, ss:15-27.
14. Struyven, K., Dochy, F., and Janssens, S., (2005). Students' Perceptions about Evaluation and Assessment in Higher Education: A Review. Assessment and Evaluation in Higher Education. Cilt:30, Sayı:4, ss:325-341.
15. Temizkan, M., (2009). Akran Değerlendirmenin Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi Üzerindeki Etkisi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt:6, Sayı:12, ss:90-112.